

V I R G I N I B U S

S A C R U M.

6

TENTAMEN MEDICUM
IN AUGURALE,
DE
CHLOROSI.

QUOD,
ANNUENTE SUMMO NUMINE,
Ex Auctoritate Reverendi admodum Viri,
GULIELMI ROBERTSON, S. S. T. P.
ACADEMIÆ EDINBURGENÆ PRÆFECTI;
NEC NON

Amplissimi SENATUS ACADEMICI consensu,
Et nobilissimæ FACULTATIS MEDICÆ decreto;

PRO GRADU DOCTORIS,
SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS ET PRIVILEGIIS
RITE ET LEGITIME CONSEQUENDIS;

Eruditorum examini subjicit

JACOBUS YOUNG.
BRITANNUS. K

Prid. Id. Junii, hora locoque solitis.

Βέλομαι οὖν νωτέρας γαμεῖν. I TIM. V. 14.

EDINBURGI:
Apud BALFOUR, AULD, et SMELLIE,
Academiae Typographos.

M,DCC,LXVIII.

DISSERTATIO MEDICA

DE

CHLOROSI.

CORPORIS tenella laxaque compages plurimis morbis, iisque saevissimis, fontem praebet; quo fit, ut sexus sequior, quoniam hocce temperamento perfrequenter gaudent, ad multas molestias quae exinde oriuntur admodum proni sunt.

MORBUS autem de quo nunc paucis differendum, foemellas, in praetenero et juvenili aetate, saepissime invadit; et, more truculenti praedonis, eas pulchritudine et valetudine secunda spoliat.

Nos itaque, pro salute et felicitate partis generis humani tam egregiae, tam formosae, et tam acceptae, semper solliciti, omnia quae nobis sunt auxilia, ut hicce saevus et inexorabilis fugetur tyrannus, lubentissime conferimus.

CHLOROSIS morbus est sexum sequiorem adfectans, in quo, corporis superficies pallore ad

A

colorem

colorem subviridem vergente suffunditur, sine oculorum flavedine. Praecipua symptomata sunt asthenia, lassitudo, animi defectio, cardialgia, et, ut plurimum, pica. Morbus frequentissime ortum suum ducit a mensium emanatione, et interdum, sed rarissime, a mensium suppressione, idque tantum in primis mensium annis, quando suppressio accedit in temperamento phlegmatico; praecipue si hocce temperamentum iis debilitatis causis, quas in sequenti hujusce dissertationis capite complectimur, stipatur.

IN hoc morbo fere semper adsunt insignis debilitas et atonia systematis, quae sese ostendunt in plurimis ejus officiis, praecipue vero sequentibus: Imprimis, si corpus se moveat, vel lene conamen edat, respiratio fit difficilis; hinc verisimile est, ut muscoli qui respirationi dicantur, et etiam pulmones ipsi, ab iis admodum afficiantur; pulmones enim his musculis non satis adjuti, muneribus suis fungi nequeunt; adeo ut in iis sanguis congeratur, ejus trajectus impediatur, exinde plenitudo et anxietas circa praecordia, una cum respiratione molesta, oriantur.

COR quoque et vasa sanguinea atonia aequè affecta muniis suis, uti in sanitate, nequaquam
fun-

funguntur, sed circuitus per totum corpus languidus evadit. A diminuta cordis, arteriarum, et pulmonum actione, sanguis in fluidum ferosum commutatur; hinc corpus parum nutrimenti haurit, et secretiones et excretiones inordinatae fiunt.

TANDEM fluidum ferosum, actione vasorum languida, et crassi sanguinis admodum dissoluta, in telam cellulosam effunditur; cutem deferit candor, et tumor universam corporis superficiem occupat.

VIRES concoctrices hac atonia afficiuntur; inde cibi digestio deficit; acida in primis viis accumulantur; pica oritur; et, ex cruditatibus in ventriculo congestis, nausea, cardialgia, et plurima mala nascuntur.

INTESTINA pariter hacce atonia tentantur; motus eorum peristalticus deinde languet; alvus constipata redditur; quod hocce morbo fualescentes saepissime experiuntur. Nihilominus nimia sanguinis copia ad intestina, ex quacunque causa originem ducens, alvi profluvium aliquando infert, quod subinde constipationi supervenit.

EFFECTUS hujusce atoniae systematis, qui in chlorosi sese manifestant, forsitan latius etiam extendi possunt; hi autem esse videntur
praecipui

praecipui et evidentissimi, quos itaque imprimis enumerasse haud alienum putavimus.

INTER chlorosin atque cachexiam nullum discrimen esse, quoniam morbi sunt a se invicem parum diverſi, voluerunt auctores nonnulli. Sed *cachexia* verbum est ſenſus valde ambigui; cum apud pleroſque veterum omne malum hoc nomine inſigniebatur, ubi externum corporis tegumentum, ſive propter denſitatem, laevitatem, vel etiam colorem, a ſano ſtatu mutabatur. Sic anafarca, elephantiaſis, pſora, icteruſque, in genere cachexiae nuncupati fuere*.

LICET menſium emanſionis cauſas explicare ſit difficile; ortum tamen ſuum ducere videtur haecce affectio vel ex defectu tenſionis ſolidorum, vel a vaſis uteri magis quam par eſt vim ſanguinis obſiſtentibus.

I. *Tenſio Solidorum deficit.*

1. Ex temperamento phlegmatico, cujuſ prae-
cipua ſymptomata ſunt ſequentia, viz. fibrae
molles, ſpongioſae, flaccidae; ſanguifera vaſa
exilia reſpectu molis corporis; habitus pin-
guis;

* Vide Gorraei defin. med.

guis; mollities; flacciditas; pallor; glabrities; color albus; frigus habituale; torpor; somnolentia; in agendo languor; timiditas; anxietas; pulsus arteriarum rari et molles; respiratio languidior.

2. Ex laxitate vel debilitate systematis inducta, ex causis quae sequuntur.

imo, *Animi pathemata deprimentia, nempe anxius amor, timor, moeror, iracundia suppressa, &c.* Quaecumque vires suas nocivas sensim sensimque systemati incutiunt, vim nervosam magnopere diminuunt, atque visceribus quae cibum concoquunt debilitatem praecipue inferunt; hinc cruditates, flatus, affectionesque spasmodicae, nascuntur. Conversio cibi in chylum tardior redditur, et ab ejus remora in ventriculo, prout animalis vel vegetabilis fuerit, putrida vel acetosa fermentatio saepe inducitur; hinc dolores acuti, nausea, et plurima mala oriuntur; exinde systema minus justo nutritum tabescit. Si haec pathemata mentem diu occupaverint, tonus solidorum frangitur; actio cordis et arteriarum minuitur; et humorum circuitus languescit.

2do, *Exercitii defectus*, tonum solidorum laxat, actionem in fluida et impetum eorum per systema debilitat, partesque musculares molles

molles et flaccidas reddit. Hos effectus experiuntur foemellae quae vitam sedentariam et otiosam degunt; iis enim fere debilis et tenellus habitus est, et minimam temporis, vestimenti, cibi, &c. mutationem ferre nequeunt, quin aliquis morbus vel saltem aliquod incommodum consequatur.

NIMIUS somnus, eodem modo fere ac exercitii defectus, vires suas nocivas edit.

3tio, *Aër insalubris*. Bene notum est, incolae humilis, palustris, et sylvestris regionis ubi aër frigidus et humidus est, multis morbis obnoxias esse, qui ex solidorum laxitate et debilitate originem suam ducunt. Hinc effectus hujusce aëris conditionis in systema deducuntur: Vim nempe nervosam tardat, tonum solidorum debilitat, humorum gyrum languidiorem reddit, et secretionibus obstat.

4to, *Ufus balnei tepidi intempestivus*. Balneum licet tepidum, idoneo tempore in usum revocatum, in mensium profluvio promovendo suas meretur laudes: Attamen, si citius quam par est ad mensium profluvium promovendum usurpetur, vel in eo diutius perstetur, eadem post se ac nimia corporis quies, sed in majori gradu, trahit mala.

5to,

5to, *Diaeta insalubris*. Sub hocce capite complectimur, imprimis, pravum alimentum strictius dictum; Secundo, cibum qui perexiguum nutrimenti praebet; Tertio, cibum valde nutrientem, sed visceribus coëtricibus male accommodatum.

MANIFESTUM est, pravum cibum, cum chylum pravum praebet, nociturum esse; et cibum perexigui nutrimenti, quod ad sumptum systematis quotidianum supplendum minime sufficiat, debile, et in omnibus ejus functionibus languidum, redditurum esse systema, necesse est. Quin etiam perspicuum est, cibum, quanquam valde nutrientem, attamen ad viscera chylopoësi famulantia, vel ad viam vivendi non bene quadrantem, parum nutrimenti non tantum suppediturum, sed potius nociturum esse. Si cibus magnam actionem diuturnumque horumce viscerum molimen quod praeter naturam est exigat, pro perpetuo quasi stimulo hisce visceribus erit illud alimentum, et progressu temporis tonum eorundem debiliorem reddet. Exinde ingestorum assimulatio pedetentim deficit, systema etiam sensim tabescit. Exempli gratia, si virgo tenella, cui naturâ tardiores sunt vires coëtrices, vitam sedentariam
degens,

degens, dietam hujusmodi usurpaverit, omnia quae jam supra traduntur mala obtinebunt.

Ad dietam minus congruam nimium positionis calidae usum jure referre liceat, qui, dum vim ventriculi valde infirmat, totumque hinc systema enervat, nunquam non obest.

II. *Nimia Resistentia Uteri Vasorum Originem suam ducere potest,*

1. *Ex conformatione mala.* Vasa uterina aliquando vel nimis exilia sunt, vel tunicis nimis densis atque crassis gaudent, ita ut sanguini rubro transitum omnino denegent; inde fit, ut in hisce exemplis profluvium menstruale, sanitati sexus sequioris apprime necessarium, secundum naturam nequaquam sese exhibeat: Ad hancce functionemque producendam, ut rite efformetur uterus, atque ut vasa ejus satis patula sint, omnino necesse est. Quandocunque autem evenit, ut in systemate uterino obtineat haecce conformatio mala, deficiunt menses, et exinde confectatur chlorosis.

2. *Ex Causis supervenientibus.*

imo, *Variae animi affectiones subito citatae,* genus nervorum repentine afficiendo,
haec

hae vires suas edere videntur; motus enim fere enormes eas statim excipere invenimus. Nec minus sanguiferum systema perturbant: Experientia enim testatur, horum subitum insultum profluvium mensium vel diminuisse vel omnino cohibuisse.

2do, *Immodicus vel intempestivus Cibi usus.* Cibus ad satietatem ingestus horrorem et alia symptomata febris saepe infert. Quosdam cibos, praecipue butyrum, oleum, &c. et pisces cum lacte paratos, ad satietatem nequaquam assumptos, haec potenter gignere; atque hosce cibos et id genus alios assumptos, dum fluunt menses, non raro eadem mala sequi incommoda, medica plane testatur historia.

3tio, Huc pertinet frigus subito admotum, quod minima vasa vehementer constringit; et, exinde fluxum menstrualem saepe suppressi, quotidianae docent observationes.

SYMPTOMATUM ENARRATIO.

Iis chlorosi laborantibus cutis pallida est, et in provectiore morbo flavescit vel etiam virescit. In tenerioribus corporis partibus, ut labiis, &c. praecipue apparet hic color.

B

Oculi

Oculi tamen albissimi sunt; et hinc chlorosis ab ictero discrepat; languidi, parvi, et debiles sunt pulsus arteriarum; respiratio difficilis fit, si paulisper se moveant vel scalas vel loca alta acclivia ascendant aegrae, et hoc tempore cor frequenter palpitatur et tremit. Sin a pathematis animi repressis oritur morbus, tunc objectum cupidinum suarum in animo assidue revolvunt: Hinc moestae fiunt, vita sedentaria gaudent, et solitudinem petunt. Magna debilitas et laxitas corporis partibus solidis paulatim supervenit. Hinc secretiones et excretiones a lege naturali declinant, et abnormes sunt; atque, quum haec debilitas vires concoquendi praecipue afficit, appetitus vel nullus vel inordinatus devenit. Acida in primis viis fere scatent: Hinc omnia alimenta fastidiuntur; sapor ut condimenta tantum gustantur; et magna cum aviditate absorbentia, nempe cretam, calcem, cineres, et similia, saepe vorant chloroticae. Frequentes accedunt ructus, rugitus, et inflationes ventriculi, cum cardialgia, nausea, et vomitu. Alvus per saepe tarda, nonnunquam laxa; perspiratio vix ulla. Urina plerumque pallida, inodora, et aquea, sed in morbi progressu turbida est. Omnino pene prosternitur

profternitur concoctio ; et aegrae poſt cibum fere ſemper male ſe habent, neque ex eo reficitur corpus. Tela cellulofa turgēt fluido ferroſo ; hinc pallidus, plumbeus, cereuſve color, &c. ; tumefcunt vespere pedes, et veſtigium digitorum prementium retinent ; mane palpebrae tument et liveſcunt. Cum ulterius proceſſerit morbus, viſceribus, ut hepate, liene, ventriculo, &c. labefactis, omnes tandem functiones naturales penitus depravantur, aegraeque alii alicui morbo, ut hydropi, tabi, &c. ſaepe ſuccumbunt.

P R O G N O S I S.

Si morbum ipſum et ſcaturigines ex quibus originem ſuam ducit ſerio perpendimus, eum neceſſario ſaepe pertinaciſſimum et curatu difficillimum eſſe inveniemus. Verbi gratia, quo validiores et pervicaciores ſunt fontes ex quibus menſium emanſio vel ſuppreſſio oritur, ſive a ſyſtematis debilitate et laxitate diuturna, ſive uteri vaſorum conſtrictione, &c. quo diutius morbus ipſe permanet, et quo moleſtiora ſymptomata malo ſe adiungunt, eo pejor eſt prognofis. Et, licet morbus per ſeipſum rariffime ſit lethalis, ſaepiſſime

sime multis aliis morbis occasionem praebet, qui perniciem afferant : Hi sunt tumores viscerum abdominalium indurati, uteri, ovarii, &c. hydrops, tabes, febris lenta, &c.

HUJUSCE morbi historiam rite consideranti prompte patebit, malum chloroticum a mensium suppressione ortum facilius curatum fore in iis quibus jam ordinate fluxissent catamenia, quam in iis quae ea nunquam passae fuissent.

OMNES inter se consentiunt auctores, eas quae hoc morbo diu laborassent vel infocundas reddi, vel infirmam et aegrotantem edere prolem.

METHODUS MEDENDI.

QUONIAM hicce morbus suam originem ducere videtur ex fluxus menstrualis retentione, quem systematis totius debilitas vel progreditur vel excipit, tres quae sequuntur indicationes curatoriae adimplendae sponte sese offerunt,

I. SYSTEMA

I. SYSTEMA corroborare, et circuitum sanguinis per totum corpus adaugere.

II. IMPETUM sanguinis versus uterum dirigere.

III. SYMPTOMATA urgentia levare.

1. AD primam indicationem adimplendam medicamenta quae sequuntur maxime conducunt.

IMPRIMIS, ad animi statum spectare debemus, et, si ab ullis pathematibus quae debilitant afficiatur animus, summa opera ut levetur danda est; quamdiu enim laborat animus, systema etiam ex cibo optimi nutrimenti et remediis potentissimis corroborari nequit.

TUNC, si anxio amore teritur aegra, viro fruatur amato. Si vero id fieri non potest, aliunde procum sibi quaerat. Interim, ludis innocuis, peregrinatione, et aliis quae animum oblectant, suas fallat curas miseranda virgo.

2. DIAETA. Illis quae ad animi conditionem attinent nunc peractis, ad secundum modum systema corroborandi ventum est, nempe, diaetam idoneam. Haec autem exacte iudicatu difficilis est; quippe quod nutrimentum ex alimento proveniens, non solum ab ingestis,

gestis, verum etiam a statu virium coctricium, magnopere pendeat. Ad hasce itaque conditiones spectandum est, dum per alimenti naturam systema corroborare velimus. Alioquin optimi cibi non tantum parum nutriunt, sed e contrario, ventriculum gravando, nauseam, vomitum, et multa hujusmodi quae ex cruditate proveniunt mala inducendo, plurimum nocent.

HABITUS peculiares vel idiosyncrasia attentionem postulant; cum cibi nonnunquam effectus valde insolitos, a rara ventriculi sensibilitate pendentes, edunt. Quippe quaedam his grata, illis verum ingrata, immo etiam eidem, sub diversis aetatis stadiis, valde sunt irritantia.

ALIMENTUM quod chloroticis optime convenit viribus coctricibus semper accommodandum est, scilicet leve, ad concoquendum facile, et abunde nutrimentum praebens. Hujusmodi sunt carnes tenerae, sed non pingues, et bene affatae. Ut tamen aliquod compertum habeamus de cibo chloroticis, quibus fere vires concoctrices debiles sunt, idoneo, pauca dicere de cibo in genere, forsan non alienum erit.

IMPRIMIS, carnes juvenum, et fere omnium piscium, ad coquendum difficiles sunt, ventricu-
lum

lum gravant, et nonnunquam horrorem et alia symptomata frigidi accessus febris inducunt. Carnibus macris vel veteribus succus minor et textura firmior inest quam conveniunt chloroticis; et parum nutrimenti praebeant. Animalia autem quae media vita et justo fluidorum modo fruuntur ad coquendum aptis gaudent carnibus, et quae in ventriculo facillime solvuntur, et laticem prompte subigendum reddunt.

CARNES quae fermentationem putridam aliquomodo passae fuerunt, ob stimulum quem impertiunt majorem, quam eae quae talem mutationem nequaquam subierunt, facilius digeruntur. Hinc carnes plurimorum animalium sylvestrium facilius coquuntur quam domesticorum.

CUM coctio in aqua fervente succos carni-um eliciat, et eas firmiores faciat, carnes coctae viribus coctricibus magis obsistunt quam affatae, quae succos suos retinent. Hanc ob causam, carnes facilius digeruntur parum quam nimis coquinatae.

CARNES frixae puellis chloroticis multa incommoda non frequenter inferunt.

CLARISSIMUS CULLEN sibi persuasum habet, quod nullum incommodum ex cibo varii generis, e. g. piscibus, carnibus, vegetabilibusque,

que, uno eodemque pastu devorato, unquam oriatur. Sin autem ullae molestiae ex hoc fonte profluant, malum ortum suum trahit ex uno genere tantummodo alimentorum quod ingestum fuit, sub posteriore pascendi tempore: Idemque porro alimentum, easdem noxas, etiamve peiores, in copia quam par est majore haustum, inferre potest, quarum varii cibi simul devorati causae essent. Hinc varia ciborum genera simul et semel assumpta potius necessaria esse videntur. Mistura tamen ex lacte et piscibus parata huicce legi obstat, saltem in iis quibus vires concoctrices debiles sunt; quia in ventriculo coagulum coctu difficile ex ea formatur.

CARNES pingues ventriculis infirmis minime congruae sunt; quia pingua, ab alteris alimentis partibus secedere prona, rancida fiunt, et gravitatem, nauseam, &c. creant.

NUTRIMENTUM in minore gradu vegetabilibus quam animalibus inest, et minus facile digeritur cibus hujuscemodi; pulpa eorum in ventriculo humano tantum solubilis, et, quoniam valde aquea est, subito evanescit, et perraro plethoram inducit. Exinde a chloroticis, quibus virium concoctricium fere semper torpidior actio est, vegetabilia

bilia praecipue usurpantur, ut fermentationi putridae animalis cibi occurratur, et appetitus citetur, quae cum exercitio modico efficiunt.

MULTA incommoda, quae ex flatibus, remora, et fermentatione ciborum in ventriculo nascuntur, *condimentis*, ut oleo, aceto vel succo limonum, sale communi, aromatibus, &c. rite administratis, praecavenda vel saltem corrigenda sunt : Illa enim cibum palato magis jucundum reddunt, actionem ventriculi et motum intestinorum peristalticum promovere. In usum tamen solummodo vocanda sunt condimenta quum opus fuerit, et vice medicaminis solum dum debilis remanet ventriculus, ne perpetuo suo stimulo ejus debilitatem augeant, et ex consuetudine ad digestionem promovendam semper necessaria evadunt.

JUSCULA minus faciliter in nutrimentum convertuntur quam quidam crediderunt; quoniam ventriculo infirmo diu aliquando ibidem permanent atque in acidam fermentationem ruunt alimenta hujusce generis.

PANIS, opus pistorium, et omnia ex farina non fermentata, in chylum difficile commutantur, solutionemque viscidam et glutino-

sam etiam praebent. Hinc omnia ex iis parata fermentationem pati et in furno bene coqui debent.

QUIBUS ventriculus debilis est, eas cibum ad satietatem sumere non oportet; quoniam ex hoc fonte ventriculus oneratur, et concoctionem tardius perficit; hinc cruditates nascuntur. Modicus vero cibus facile digeritur, et systemati robur adfert; potiones calidae, uti supra innuimus, fugiendae. Frigidae autem stimulo grato ventriculum afficiunt, coctionem cibi in ventriculo valde promonent, et vigorem roburque totius corporis augent.

VINA, cerevisiae, ac omnes quae etiamnum fermentescunt potiones, ventriculo debili flatu inferunt; ibi quoniam earum fermentatio admodum augetur. At vina vetusta modice hausta hoc morbo laborantibus multum boni conferunt, viscera quae chylopoësi dicantur admodum firmant, et ita stimulant ut in cibos majore cum vi agant: Systema insuper corroborant, animum exhilarant, et vim vitae motumque cordis et arteriarum augent; vina meraciora hic usurpanda sunt.

3tio, Huc pertinet *exercitatio*, quae varia est, nempe gestatio et motus muscularis: Nisi admodum

admodum debilis sit aegrotata, id genus exercitii in quo muscoli praecipue agant ut exercitationes anteponendum est.

SUB dio puro, sicco, et frigidiusculo, qui fibras confirmat et constringit, se exercent aegra. Viribus autem aegrotantis nunquam non accommodari debent exercitia; quam ob causam leniora tantum, et quae corpus placide movent, primum in usum vocanda sunt, et ad validiora sensim progrediendum. Cum perpaucae tamen sint hoc morbo adeo fractae ut equo vehi non patiantur, aliis fere omnibus exercitiis palmam praeripit equitatio. Haec quoniam omnes corporis partes absque minima virium jactura constanter agit, cuncta simul viscera concutit, motum cordis et artiarum excitat, impetum sanguinis et secretiones per totum corpus promovet. Quibus haud facile ingesta transeunt, in his semper antecedit nunquam excipiat cibum exercitatio, quae vires non solum restituit, verum etiam conservat; in ejus itaque usu diu persistet aegrotans.

4to, In curatione hujus morbi *corroborantia* merito locum habent. Hujusmodi cuprum, ferrum, et cortex Peruvianus, maxime valent; licet enim alia eorum vice in usum vocentur corroborantia, minime autem iisdem egregiis virtuti-

virtutibus pollent haec ac illa quae vim nervosam excitant, robur corporis adaugent, tonum debitum solidis debilitatis reddunt; adeo ut suum munus in fluida melius obeant, et exinde impetus eorum per totum systema adaugeatur.

PRAEPARATIONES cupri leniores cum sale ammoniaco ad corroborandum systema tantum conveniunt. Aliae, quoniam ventriculum nausea molesta afficiunt, in usum revocari nequeunt.

FERRUM acribus cupri viribus non praeditum pro medicamento roborante bona cum fruge usurpatur; praecipue vero in morbis qui ex debilitate viscerum concoctioni inservientium vel mensium emanatione vel suppressione ortum suum ducunt. Hocce medicamentum in parvis dosibus primo propinandum est; quodcumque enim largiter ingeritur chalybs, vasa exilia nimis aliquando constringuntur, calorque systematis magis quam par est adaugetur. Quibusdam aegrotis magis conveniunt aquae chalybeatae quam huiusce metalli praeparationes chemicae. Fortasse boni qui harum usum saepe sequuntur effectus aliquatenus a gratis sodalitiis, et ludis in iis locis institutis ubi aegrotantes aquas potant medicatas, deduci possint. His enim aquis,

quis, ut optime notavit eximius **FORDYCE** *, nonnunquam minor ferri quantitas ineſt, quam ad effectus tam fauſtos producendos ſufficiat. Magna tamen habituum diverſitas hoc explicat ; et experientia docet, quod chalybeata validiora ſaepe, lenia autem nunquam, mali conſequuntur effectus. Si haecce medicamenta parum felicem habeant exitum, vel ex uſu nullum effectum producant, alia praeparatio uſurpetur, vel per paucos dies illa intermittatur, denuo in ſubſidium revocetur, quum nova cum vi ac vigore non raro agat.

CORTEX Peruvianus, omnium medicaminum quae ex regno vegetabili petuntur, ad ſyſtema corroborandum praetantiſſimum eſt ; quia minus quam aliud amarum quodcunque ventriculum ſtimulat : Sub forma pulveris autem propinatum, effectus ſuos ſalutiferos citius certiusque producit hocce medicamentum. Ubi viſcera concoctioni famulantia debilia ſunt, cibi mutatio in chylum male perficitur ; hinc infirmum evadit ſyſtema. At haec medicamina corroborantia, licet muneribus ſuis in univerſum ſyſtema fungantur, primum tamen et maxime in ea
viſcera

* In praelectionibus.

viscera agunt; et, si in parvulis dosibus adhibeantur, actionem eorum appetitumque excitant. Talis est vero debilitas et eorum viscerum et totius corporis in chloroticis, ut subito nunquam, sensim tantummodo, vires amissas recuperare possint; hinc iis medicamentis in minimis dosibus usurpatis, et cum diaeta idonea diu servatis, tantum subigenda est.

ALIA amara medicamina, ut cort. aur. rad. gent. flor. cham. pariter bona cum fruge in usum revocantur; sed, propter oleum essentiale et magnam eorum amaritiam, ad nauseam ciendam admodum prona sunt. Nonnunquam autem magno cum emolumento in alvo constricta, ex debilitate et languido intestinorum motu originem suam trahente, exhibeantur haecce remedia; et idcirco cortice Peruviano apte adjungantur. Item varietatis gratia in praxi retineantur; ea enim amara medicamenta diuturno usu suos effectus corroborantes amittunt, vel nauseam citant. Quae incommoda, ea medicamina mutando, et usum eorum per paucos dies intermittendo, praecaventur.

Sic corroborantia magnum levamen chloroticis adferunt, quae morbo, solidorum laxitate

tate et debilitate, aequae ac circulatione languida, sanguine tenui, et vi nervosa diminuta, stipato laborant.

5to, *Balneum frigidum* huic quoque indicationi accommodatur. Cum vero temperamenta inter se invicem valde discrepant, balneum igitur in temperatura sua variari debet; et minime statuendum est, quod balneum frigidum quibusvis noceat, antequam reiterata pericula sub diversis temperaturis facta fuerint. Itaque balneo modice frigido imprimis utatur; et deinde ad magis frigidum sensim progrediatur aegra. Balneum frigidum eodem fere modo ac febris paroxysmus operari videtur; et quo citior calidus accessus rigorem succedit, balneo remoto, eo major spes affulget. Notare expediat, quod frigida lavatio in aqua marina magis systema roborat quam in aqua infalsa.

6to, *Frictiones universae*, cum actionem vasorum praecipue quae in corporis superficiem serpunt valde citent, et exinde citiorem fortioremque cordis et arteriarum actionem reddant, chloroticis emolumento sunt. Primum lenes, et tum pedetentim validiores, esse debent frictiones.

INDICATIONE

INDICATIONE quae ad corroborandum systema attinet nunc absoluta, de iis tractare nostrum est quae impetum sanguinis in uterum potissimum determinant. Probatissima sunt ea quae ad partes genitales admoventur. Hinc omnes fere auctores peffis magnas laudes tribuerunt. Facultas vero iis tantum esse videtur partes ingrato sensu afficiendi; quin etiam necesse est, ut menti virginis castae affectus minime gratos gignant. Ab his igitur remediis nihil exspectandum; ad simpliciora autem, et quae felicius successisse nota sunt, confugiendum. Omnibus hujusmodi *matrimonium* merito praeripit palmam, cum non solum ad uterum majorem sanguinis impetum promovet, verum etiam ad curationem hujusce morbi multum confert; uti voluerunt auctores maximi nominis. Quoniam vero conditio animi semper haberi debet, si matrimonium obtineri possit, detur nuptum viro quem afflictim deperit puella. Ille enim maritus, dum ad partes praecipue affectas gratum stimulum admovet, hilaritati, voluptati, et levamini, animum donat. Si enimvero haec institutio sancta et jucunda celebrari nequeat, tum demum ad medicinam infelix confugiat virgo.

2do, MULTUM potuisse *emmenagoga* ad profluvium mensium promovendum, et sanguinem ad uterum determinandum, crediderunt auctores: Sed cathartica hoc vocabulo potissimum insigniri merentur; quippe quod intestina citant, et inde majorem sanguinis copiam in aortam descendantem alliciunt. Haec inter, plurimum usurpata sunt aloëtica, quae, praeter purgantem, hac quoque virtute, testante Cel. HOPE *, praedita esse videntur. Quando aloëtica in usum vocantur, diu continentur, et in parvulis dosibus indies exhibeantur.

Ex diureticis, cantharides in chlorosi, quod ab earum usu sanguis in partes genitales derivetur, et orgasmus veneris concitetur, commendatae sunt.

HYDRARGYRUM etiam ad profluvium mensium citandum nonnihil valet; in universum vero systema, et non in uterum ipsum, operatur: Nonnunquam tamen mensium fluxum induxit, quum alia spem nostram fefellerint remedia.

ANTISPASMODICA, uti gummi foetida, castor, moschus, et praecipue opium, ad hunc scopum valde usurpantur: Haecce autem solummodo utilia esse possunt, quando adest vaso-

D rum

* In praelectionibus.

rum uteri constrictio. Quinetiam optima cum fruge propinentur haecce medicamenta, quando, ut cum conaminibus naturae suam conferant operam, adhibeantur.

EMETICA dum menses instant ingurgitata, systema sua operatione agitando, et circuitum sanguinis excitando, nonnunquam ad fluxum citandum optime profunt.

APPLICATIONES ad partes seipsas, ut antedictum est, ad humores versus uterum dirigendos, maxime valent; iis antea traditis subijciamus vaporem calidae aquae in vaginam admissum, fumum nicotianae, injectus aquae tepidae, &c. per vaginam et per alvum immisos; et quaecunque alia quae sanguinem in aortam descendentem majore cum vi derivant, ut femicupium, cum ligaturis ad femora applicatis *.

FRICTIONES quoque ad inferiores artus hic apte subjunguntur.

ALIA inter emmenagoga recensentur hell. nigr. sabina, &c.; experientia autem de eorum usu non sat certa fuit.

3tio,

* Vid. second volume of the Phys. and Lit. Essays and Observations; ubi insigne exemplum eorum bonorum effectuum a Doctore Hamilton allatum habetur.

3tio, *Vis* electrica regioni uteri admota, quoniam nervorum actionem concitat, et etiam motum arteriarum majorem reddit, in chlorosi ad menstrua promovenda admodum utilis erit. Cavendum vero, ne timores aegrae plus obfint, quam ictus electricus profit. Itaque cum lenibus ictibus ordiendum, et sensim ad validiores progrediendum. Si sub primis ictibus menstrua non fluunt, perseverandum; et pariter ac aliae topicae applicationes, adeo ut una cum conaminibus naturae operetur, exhibenda est electricitas.

Si ex usu diuturno et exactio regiminis praescripti plethora inducitur, ejusque vel mensium symptomata urgent, mensstruis nondum erumpentibus, ut moles humorum minuatur, sanguinem parva copia detrahare necessarium erit; quod nimiam vasorum distensionem tollet, eorum contractioni locum dabit, et insuper faciet ut cor vasaque majore cum vi sanguinem propellant, extrema vasculorum uteri contracta superent, et mensium profluvium efficiant. Probat enim experientia, primam mensium eruptionem plethora vel nimia vasorum distensione saepe tardari, et venae-sectione vel in brachio vel in pede celebrata saepissime statim profilire. Itaque, si sat sanguinis

guinis ex pede prompte detrahi potest, cum moris sit, hic anteponendus est. Si vero ex spasmodica vasorum uteri constrictione, huic plethorae superveniente, menses tardari suspicemur, praemissa venaesectione, magno cum emolumento opiata dari possunt, quae spasmus tollunt et eruptionem promovent; et eidem scopo respondet aqua tepida cum triginta vel quadraginta laudani liquidi guttis per alvum immissa. Hic pediluvium meritissimo locum tenet.

Ad tertiam nunc indicationem perventum, quae in levandis symptomatibus constat. Symptomata quae attentionem medici praecipue merentur haec sunt; acida in ventriculo, spasmi, flatus, &c. Si acida in ventriculo sca-teant, absorbentibus remediis, ut magnesia, creta, testaceis, aq. calcis, &c. subigantur. Aromata amaris nupta, in vino infusa, vel in aqua decocta, ad spasmos molestos flatusque tollendos bona cum fruge usurpari possunt. Haec medicamenta ante cibum, ut ciborum appetentia praestetur, vulgo data sunt: Sed ini-que; quia chloroticis ventriculus valde debilis est et concoctio prava; hinc cruditates, spasmi, et flatus, eas hoc morbo laborantes quam maxime vexant. Ea igitur medica-
menta

menta in usum vocanda sunt tantum ad actionem ventriculi in cibos citandam; vel ubi cibus concoctu difficilior diu in ventriculo moratur, et symptomata jam memorata valde faeviunt. Quando autem ea ante pastum dantur, ventriculum nimis citant, cibi desiderium promovent, et faciunt ut aegrae ingurgitent plus quam ventriculus facile digerere possit; praecipue cum omnia stimulantia diu usurpata, vel ante cibum assumpta, et sic proxime ad partem seipsam applicata, potenter agant, partem admodum debilitare apta sunt; quod ventriculo vacuo non fieri non possit. Ut vero supra indicavimus, nonnunquam necesse est, ut in initio curationis ad propria symptomata levanda operam demus; itaque, si quando ventriculus acidis et cruditatibus magnopere gravatur, ab emetico curam auspicari convenit; quod etiam pro re nata per totum morbi decursum iterari debet. Emeticum lenissimum esse oportet, et solummodo ad ea evacuanda; cujusmodi infusio flor. cham. card. bened. &c. Si enimvero emeticum circa periodum menstrualement exhibendum est, ex supra dictis pulverem vel tincturam rad. ipecac. vel antimonialia nonnunquam prodesse

prodesse liquet; quod si ullo tempore curationis leni cathartico opus fuerit, aloëtica, ut tinct. sacra, optimo erunt usui. Hocce autem in morbo, et emetica et cathartica parca manu, ne magis magisque viscera chylopoëtica debilitent, adhibeantur.

F I N I S.

